

6.6 Hva har du lært?

I Keynes-modellen med *endogene realinvesteringer* og *endogent nettoskattebeløp* tar man hensyn til at både realinvesteringene og de offentlige skatteinntektene er voksende i BNP. Vi finner likevektsverdien for Y i en lukket økonomi ved å løse modellen for Y :

$$(6.9) \quad Y = \frac{1}{1 - c_1(1 - t) - b_1} (z^c - c_1 z^I + z^I + G)$$

En eksogen økning i investeringene, $\Delta z^I > 0$, fører til en økning i BNP gitt ved

$$\Delta Y = \frac{1}{1 - c_1(1 - t) - b_1} \Delta z^I > 0.$$

Økningen i BNP blir forsterket ved at økt BNP fører til økt konsum og økt investering, noe som igjen forsterker økningen i BNP. Økningen i BNP dempes ved at økt BNP gir økt nettoskattebeløp, noe som demper økningen i privat disponibel inntekt og dermed demper økningen i konsumet.

Spareparadokset forsterkes når investeringene er endogene: En økning i husholdningenes sparetilbøyelighet fører til redusert etterspørsel, slik at BNP reduseres. Reduksjonen i BNP fører til at realinvesteringene reduseres. Siden landets sparing er lik netto-realinvesteringene i en lukket økonomi, innebærer dette at økt sparetilbøyelighet blant husholdningene fører til redusert sparing for landet som helhet.

I en åpen økonomi må vi også inkludere handel med utlandet, det vil si eksport og import.

Eksporten er avhengig av konjunktorene hos handelspartnerne, og økt økonomisk aktivitet i utlandet fører til at de kjøper mer fra oss til produktinnsats, investering og konsum.

Importen er sterkt avhengig av innenlandsk BNP. Dette er fordi økt BNP innebærer kjøp av utenlandske varer og tjenester til produktinnsats for innenlandsk produksjon, og fordi økt BNP innebærer økte inntekter, og dermed økt import til konsumformål. Hvis samlet etterspørsel øker, vil økningen i importen dempe økningen i etterspørselen rettet mot innenlandske produsenter (**importlekkasje**). Det innebærer at multiplikatoren i Keynes-modellen er mindre i en åpen økonomi enn i en lukket økonomi.

I Keynes-modellen blir svingninger i BNP forklart ved sjokk eller endringer på etterspørselssiden i økonomien. Mer presist er vekstraten i BNP, $\Delta Y/Y$, lik multiplikatoren ganget med summen av endringene i eksogene variabler og parametere.

$$(6.39) \quad \frac{\Delta Y}{Y} = \frac{1}{1 - c_1(1 - t) - b_1 + a} \left(\frac{\Delta z^c}{C} \frac{C}{Y} - c_1 \frac{\Delta z^T}{T} \frac{T}{Y} + \frac{\Delta z^I}{I} \frac{I}{Y} + \frac{\Delta G}{G} \frac{G}{Y} + \frac{\Delta X}{X} \frac{X}{Y} \right)$$

Keynes-modell, åpen økonomi		
$Y = C + I + G + X - Q$		Regnskapsmessig sammenheng og likevektsbetingelse
$C = z^c + c_1(Y - T)$	$0 < c_1 < 1$	Privat konsumetterspørsel
$I = z' + b_1 Y$	$0 < b_1 < 1$	Privat investeringsetterspørsel
$T = z^T + tY$	$0 < t < 1$	Skattefunksjonen
$Q = aY$	$0 < a$	Importetterspørsel
Endogene variabler: Y, C, I, T og Q (fem ligninger og fem endogene variabler)		
Eksogene variabler: G og X		
Symbolforklaring: Y er BNP, C er privat konsum, I er private investeringer, G er offentlig bruk av varer og tjenester, T er nettoskattebeløp, X er eksport og Q er import		
Parametere: marginal konsumtilbøyelighet, c_1 , virkning av BNP på investeringene, b_1 , skattesats, t , importtilbøyelighet, a		
Skiftparametere: z^c, z', z^T (fanger opp eksogene endringer i C, I og T)		

Privat konsum utgjør vanligvis over halvparten av BNP, og endringer i konsumet vil derfor være en viktig kilde til svingninger i BNP. **Private investeringer** utgjør en mindre andel av BNP, gjerne 15–25 prosent, men siden investeringene er den delen av BNP som varierer mest, er investeringene en viktig kilde til svingninger i BNP. **Offentlig bruk av varer og tjenester** er gjerne stabile over konjunktorene og bidrar dermed vanligvis til å dempe konjunktursvingningene. Konjunktursvingninger smitter mellom land fordi eksporten faller dersom det skjer en økonomisk nedgang hos handelspartnerne.

Vi skiller mellom to typer finanspolitisk stabilisering. **Automatisk stabilisering** er den stabiliseringseffekten som følger av det eksisterende regelverket for skatter og offentlige utgifter, ved at økt aktivitet gir økte skatte- og avgiftsinntekter og reduserte trygdeutgifter. **Aktiv** eller **diskresjonær stabiliseringspolitikk** er beslutninger om endringer i kjøp av varer og tjenester eller i skatte- og trygderegler som tar sikte på å stabilisere aktivitetsnivået i økonomien ytterligere.

